

Susan Faludi - Apám soha nem rejtette el, hogy nő

2018

<https://magyarnarancs.hu/konyv/apam-soha-nem-rejtette-el-hogy-no-112590>

Köves Gábor 2018/30. (07. 26.)

A Pulitzer-díjas amerikai újságíró 2004-ben azzal a hírrel lepte meg évtizedek óta nem látott, 76 éves, magyar származású édesapja, hogy nővé operáltatta magát. Az Egyesült Államokban 1953-ban letelepedett, majd a rendszerváltáskor hazaköltöző Steve Faludiból egy Thaiföldön elvégzett műtét jóvoltából **Stefi** Faludi lett. 2015-ben elhunyt apja történetét Susan Faludi Előhívás címmel írta meg – a könyv nemrég jelent meg magyarul.

Magyar Narancs: Ki volt az elfogadóbb az immár nőként élő édesapjával, ön vagy a magyar környezete?

Susan Faludi: Amikor a 2000-es évek elején megérkeztem Magyarországra, nagyon is tudatában voltam annak, hogy főleg a gyerekek és az idősebbek megbámulják az apámat az utcán, főleg az idősebb nők méregették. Magyarország, mint sok más ország ekkoriban, különösen a kelet-európai országok, meglehetősen barátságtalanul viszonyultak az LMBT-közösséghez tartozókhöz. Apám 76 éves volt, amikor 2004-ben a nemi átalakító műtétre vállalkozott. Ahogy az sok idős emberrel megesik, mire elérte a nyolcvanát, egyfajta androgün állapotba került, amelyben mintha feloldódna az ember neme, szóval nem ez volt a legfeltűnőbb vele kapcsolatban, ha szembejött az utcán. Ezekben az években már az öltözéke sem árulta el annyira; **lemondott a magas sarkúról**, mert fájt benne a lába, főleg farmert és sportcipőt viselt. Apám megváltoztatta a nemét, de a természete mit sem változott; ugyanaz a dühkitörésekre hajlamos, örökké sértett, zsarnoki természet maradt, aki gyakran vált kifejezetten fenyegetővé – ez elől menekültem el a húszas éveimben. Az igazi kihívás inkább ez volt, a köztünk lévő, gyerekkorom óta meglévő konfliktusok kezelése.

MN: A magyar transznemű közösség hogyan fogadta az „amerikás magyar” férfiból nővé lett papáját?

SF: Apám a műtétje előtt körülbelül egy évvel korábban **coming outolt**. Ekkoriban a

nemváltás még az Államokban is furcsa, egzotikus dolognak tűnt. Nem nagyon volt transznemű közösség, amihez csatlakozni lehetett. Apám az interneten csatlakozott az akkori egyetlen magyar transzszexuális weboldalhoz, és vagy egy tucat budapesti transzneművel került kapcsolatba. Egy klubot is akart szervezni, de a kétezres évek elején Magyarországon nem volt kimondottan baráti a légkör a transzneműek és úgy általában az LMBT-emberek felé. A klubtagok jó része nem is akarta aláírni az alapító papírokat, amivel hivatalos egyesületté alakultak volna, és akkor talán némi állami támogatást is kaphattak volna. Ezzel a klubnak befellegzett.

MN: Apja hazudott az életkorát illetően, a születési dátumát 1927-ről 1937-re változtatta, csak hogy elvégeztethesse Thaiföldön a nemi átalakító műtétet. 76 éves volt, miközben az orvosok 66-nak hitték. Komoly veszélynek tette ezzel ki magát?

SF: Nagyon is, de mindenáron meg akarta csináltatni a műtétet. Nagy bátorság kellett ahhoz, hogy 76 évesen egyedül Thaiföldre utazzon, hogy véghez vigye, amit eltervezett. Megrázott, hogy úgy érezte, senkihez sem fordulhat segítségért, egyedül kell ezt végigcsinálnia. De nem ez volt az első reakcióm. Az első reakcióm az volt, hogy, na, tipikus, már megint kizárta a családot valamiből, és csak akkor kötötte az orrunkra, amikor már megtörtént a dolog.

MN: A könyve tanúsága szerint az önként vállalt veszély visszatérő élethelyzet volt az apja számára, így mentette meg a szülei életét 1944-ben Budapesten, a holokauszt idején.

SF: Ott van apám, az elkényeztetett gyerek, a burzsoá, nagypolgári zsidó szülők egyetlen fia, aki kamaszként egyszer csak az utcán találja magát, magára hagyva, mint egy utcagyerek a 2. világháborús Budapesten. Zsidóként vadásznak rá, hamis papírokkal kereszténynek adja ki magát. De nem áll meg itt, **nyilasnak álcázva magát kimentti a szüleit, a nagyszüleimet, a védettségüket elvesztő védett házak egyikéből.** Apám, azt hiszem, úgy tekintett erre az epizódra, mint élete legfontosabb pillanatára. Jellemző módon gyakran emlegette, hogy **ha ki tudta adni magát kereszténynek a világháborús Budapesten, és – ahogy ő mondta – „megúsza a dolgot”, az olyan lecke volt, amire később nagyban tudott építeni, amikor nőként közlekedett a világban. A holokauszt és a transzneműség tapasztalata folyamatos párbeszédben álltak az apám fejében,** ugyanakkor nem hiszem, hogy bármiféle ok-okozati összefüggés lenne a kettő között.

MN: Nemcsak a születési dátumát hamisította meg, de mivel a műtéthez szükséges pszichológiai szakvélemény nem bizonyult kedvezőnek, inkább egy nőismerőse igazoló levelét küldte el a műtétet végző sebésznek. A levelet az apja írta. Végül ennyi is elég volt a műtét engedélyezéséhez, miközben a pszichológus inkább arra

hajlott, hogy az apja nem igazán tudja, mit akar. Sosem bánta meg, hogy átesett a műtéten?

SF: Nem, nem bánta meg. Az, hogy apám a valós jelentést eltitkolta, illetve tíz évvel fiatalabbnak hazudta magát, ezek mind az igazi énjéről tanúskodtak: **a benne lakó szélhámosról, aki addig alakítgatja az igazságot, addig manipulálja a környezetét, míg meg nem kapja, amit akar. A pszichológusi jelentés annak a kétségnek adott hangot, hogy vajon apámnak valóban a nemével van-e baja. A jelentés szerint apám fejében nagy, általános identitás-zűrzavar uralkodott, ami nem csak a nemére korlátozódott.** Érdekes módon, bár apám tele volt mindenféle megbánással, a nemváltás nem szerepelt köztük. Sosem mondta később, sem nekem, sem másnak, hogy bárcsak ne tette volna. Valamiféle békére lelt. Azt azonban nem tudom megmondani, hogy ha tovább él, nem követték volna-e ezt további identitásváltások. **A műtét után nem sokkal megszabadult a klisészerű, túlzóan feminin pózoktól. Egy-két hónap elteltével megszabadult a parókától is, egy-két év elteltével pedig már nem úgy öltözött, mint egy Marilyn Monroe-hasonmás.** Talán úgy érezte, hogy ahhoz, hogy ki tudjon törni abból a túlzó férfiasságból, amibe egy emberöltőn át belekényszerítette magát, először a másik végletbe kell átesnie.

MN: Volt, hogy a magyar viszonyok között egyszerűen jobbnak látta, ha elrejtje a nőiségét és a biztonság kedvéért férfiként mutatkozik?

SF: Nem volt ilyen helyzet. Még akkor sem, ha vidékre utaztunk, apám soha nem rejtette el, hogy nő. Sokat gondolkodtam ezen, meg azon is, hogy apám tulajdonképpen miért is tért vissza Magyarországra. Talán azt akarta, hogy **végre befogadják azok után, hogy a háború alatt zsidóként – finoman szólva – nem fogadták be?** Vagy az volt benne, hogy bemutasson a szülőhazájának, hogy na, ide figyeljtek, ha nem tudtatok elfogadni zsidóként, akkor ezt kapjátok ki? Ez a két dolog együtt volt meg benne. Apám mindennél jobban vágyott arra, hogy elfogadják, befogadják. Amikor megkérdeztem, **miért akart nővé válni, azt válaszolta, hogy azért, mert férfiként nem fogadták el.** Így viszont most jobban szeretnek, a nők többet beszélnek velem – mondta. De benne volt az is, hogy bemutasson a környezetének, ott volt benne ez a fuck you személyiség is.

MN: Amikor megkérdezte az apját, hogy mi volt könnyebb; nőként vagy zsidóként elfogadtatnia magát Magyarországon, az apja azt válaszolta, hogy a nemváltás volt a sikeresebb projekt.

SF: Ez volt a tapasztalata. A kiterjedt családunk nagy részét megölték a holokausztban. Az a burok, ami apámat gyerekként körülvette, odaveszett. Minden, ami apám életében biztos fogódzónak tűnt, semmivé lett. **Hogy néhány idős**

asszonyág megbámulta az apámat nőként az utcán, semmi sem volt ahhoz képest, amit a holokausztban zsidóként átélt. És hát annak a fényében, hogy az antiszemitizmus, az idegengyűlölet és a totalitarizmus ismét erőre kapott mostanában, azt hiszem, apám joggal kételkedett benne, hogy zsidóként valaha is elfogadnák. Amikor visszatért Magyarországra, még akkor is sikerült antiszemita botlásokba botolnia. Elég nyugtalanító incidensek voltak. Persze nem akarok Magyarországra ujjal mutogatni, különösen nem Trump Amerikájából, ahol élek. Az antiszemitizmus ott is erősödik.

MN: Mit mondana az apja, ha megélte volna az antiszemita felhangú Soros-ellenes kampányt?

SF: Apám 2010-ben és 2014-ben is a Fideszre szavazott. A sorban a harmadik győzelmüket már nem élte meg. De ez már alighanem neki is sok lett volna, nem tudom, szavazott volna-e harmadszor is Orbánra. Nem vagyok biztos benne. A Jobbik megrémítette, amikor még nyíltan antiszemita voltak. Paradox, hogy a Jobbik azóta megpróbálta finomítani az álláspontját a zsidókkal szemben, a Fidesz meg magáévá tette a Jobbik programját. Jó lenne tudni, apám mit gondolt volna minderről. Persze lehet, hogy ha megéli ezeket a változásokat, be kellett volna ismernie, hogy a politikát illetően a lányának volt igaza. És ez a beismerés fájdalmasan érintette volna.

MN: Ha az apja nem vált nemzet, ugyanúgy megtörténhetett volna az önök kései egymásra találása?

SF: Mielőtt apám írt volna nekem, hogy értesítsen az életében beállt hatalmas változásról, szinte alig voltunk kapcsolatban. Ez a szüleim válása óta így volt. **A házasságuk ideje alatt apám fizikailag és lelkileg is erőszakos ember volt.** És egy ilyen emberrel szemben, aki ennyi fájdalmat okozott, az lett volna a legegyszerűbb, hogy ha már egyszer elindultál az elhidegülés útján, végig is mész rajta. Ez könnyen be is következhetett volna, ha az apám egyszer csak elő nem áll a bejelentésével. Belegondolni is rossz, mi lett volna, ha nem adatik meg ez az éveken át tartó megbékélés. Nagy veszteség lett volna mindkettőnk számára.

